

die een geheel nieuwe moraal schiepen, waardoor zij in staat waren hun doel te bereiken, die steeds gebleven zijn wat zij waren (*sint ut sunt, aut non sint*) en die het voorspellende woord van Frans Borgia metterdaad bevestigd hebben: »Als lammeren zijn wij binnengeslopen, als wolven regeeren wij; als honden zal men ons verdrijven, maar als adelaars zullen wij ons weer verjongen.»

10 Maart 1888.

DE REDERIJERSKAMER TE ROTTERDAM IN DE EERSTE HELFT DER ZEVEN- TIENDE EEUW,

MEDEGEDEELD DOOR

P. HAVERKORN VAN RIJSEWIJK.

In den vorigen jaargang van dit *Jaarboekje* deelde ik mede, dat de Rotterdamsche Rederijerskamer »De Blauwe Acolyen” een goed jaar na het verkoopen van de »Academie” op de Glashaven in 1640 weder een lokaal voor hare vertooningen bezat. Pieter Vroloo, zoon van den schilder Mozes Vroloo, zelf zoo wat schilder, maar houtkooper van beroep, had nl. het hout geleverd voor het tooneel en voor den geheelen bouw, en maakte den 6en Maart 1640 eene overeenkomst met Lourens Cornelisz. van Duyvendyck en Claes Rocusz. Vosburch, waardoor hij voor zijne levering tot zekere hoogte gedekt zou zijn, ook in geval de liefhebbers ophielden te spelen, en hierop was wel eenige kans, daar in dezelfde akte, als aanleiding der overeenkomst, van de »liefhebbers van Rethorica” werd gezegd, dat deze eenige schulden hadden gemaakt, waarvoor Pieter Vroloo werd aangesproken.

Sedert kwamen mij een paar akten ter hand, welke

over deze zaak meer licht verspreiden. Men zou lichtelijk denken, dat Lourens Cornelisz. van Duyvendyck en Claes Rocusz. Vosburch, gelijk Pieter Vroloo, tot de Kamer behoorden. Dit is echter niet het geval. Zij waren slechts betrokken bij het gebouw, waarin de Kamer speelde. Straks zullen wij zien, wie de bestuurders der Kamer waren. Eerst moeten wij mededeelen, dat deze, blijkens akten van 26 Maart en 20 Juli 1640, niet in dit jaar de »Academie» op de Glashaven had verlaten, maar twee jaren vroeger, en toen een lokaal in gebruik had genomen in de Goudsche Wagenstraat. Daar opende zij hare voorstellingen in December 1638 met »Amstels treurspel», waarschijnlijk »Gysbrecht van Amstel.»

Wat het bestuur aangaat, vóór 1638 was de Kamer »gedirigeerd» door Pieter Jansz. Vogelesang, en in dit jaar hadden Willem Tybout, Jacob de Coninck en Pieter Vroloo, als compagnons, het bestuur aanvaard, alle kleederen van Vogelesang overgenomen, en hem gezegd, dat hij met de vertooningen zich verder niet te bemoeien had, »ten ware hij mede woude inleggen vyftich gld. tot verval van eenige oncosten die sy voornamen te doen.» Nog geen twee jaren had de compagnie bestaan, of Pieter Vroloo verliet haar. Hij was er over gekrenkt, dat zijne twee compagnons »in de directie van de kamer »altyt soodanich (zich) gedragen off haer de saecke »teenemael aenging ende de gelden die by haerl. ontfangen »wierden verder gedistribueert hebben aen alle costen »ende ongelde die daer waren gevallen», zoodat zij hem zelfs geen rekening deden van ontvangst en uitgaaf, enz. Daarom gaf hij den 26en Maart volmacht, om van Willem Tybout en Jacob Coninck »te versoeken inleveringhe van alle de kleederen, die gebruyckt syn geweest »tot de spullen by de camer gespeelt, ende deselve becomen hebbende te vercoopen, ende met de penningen

»daervan geprocedeert te voldoen ende betaelen alle de »crediteuren, die aen de camer wettiger wyse ten achteren »syn», en mochten Willem Tybout en Jacob Coninck dat weigeren of daarvan in gebreke blijven, dan hen hiertoe te dwingen »met middelen van justitie.»

Aan dit verzoek van hun gewezen »participant ofte compagnon» voldeden Willem Tybout en Jacob Coninck blijkbaar niet. Immers, den 20sten Juli werd de notaris Jacob de Mare »gerechtelyck geciteert omme der waerheyt getuygenis te geven, ter requisitie ende instantie van Pieter Vroloo.» De notaris verklaarde dat Pieter Vroloo in alles gelijk had, en aan de akte, welke zijne verklaringen op de gestelde vraagpunten behelst, ontleenden wij grootendeels het bovenstaande.

Gelijk overal, waren het ook hier voornamelijk kunstenaars, die voor de Rederijderskamer en hare vertooningen ijverden. Pieter Vroloo behoorde, gelijk reeds gezegd is, tot den schilderskring. Willem Tybout is waarschijnlijk de vermaarde glasschilder Willem Jansz. Tybout, die, in 1599 te Gorkum geboren, omstreeks 1624 te Rotterdam zich vestigde en hier in November 1665 overleed; zijn gelijknamige zoon, schilder van beroep, werd geboren in 1622 en was dus in 1638 nog wat jong voor de vermelde compagnieschap. Jacob Cooning is vermoedelijk niemand anders dan de schilder Jacob Koninck, die vóór 1639 uit Amsterdam herwaarts kwam, en in gemeld jaar een huis huurde op de Meent. De notaris de Mare verklaarde, dat deze zelf een rol had vervuld in »Amstels Treurspel.»

De tweede acte luidt in zijn geheel aldus:

Op huijden den 20en Julij anno XVI veertich compareerden voor myn Jan van Aller Andriesz, notaris publ. etc. de E. Jacob de Mare mede notaris publ. alhier denwelke gerechtel. wesende geciteert omme der waerheyt getuijgenis te geven,

ter requisitie ende instantie van Pieter Moyses Vrolo hout-cooper mede woonende alhier Attesteerde by waarheytn plaetse van rechts Eede waerachtich te wesen alle tgene jn margine van ijder vande naervolgende vraechstukken aengeteckent staet.

Eerstel. te vragen off hij deposant geen kennisse heeft dat eenen Willem Tybout ende Jacob Cooning jnden jare 1638 met den reqt. hebben aengestaen de kamer van rethorica voor dese en een Pieter Jansse Vogelesang gederigeert.

Verclaert jae.

Vorder off de voorn. Willem Tybout den geheelen ontfangh niet heeft gehad van t Eerste spel synde Amstels treurspel waer in Jacob Cooning selfs speelde.

Verclaert jae, ende gevende voor redenen van wetenschap dat hij ten tijde vant spelen van 't spel in textu geroert (gespeelt naer sijn beste onthouden jn Desember 1638 jnde Goutsche Wagestraet) tselve gesien heeft.

Oock mede off de voorn. Jacob Cooninck alles niet door de voorn. Willem Tybout liet beschafften ende besorgen tgunnt tot het spel behoorde.

Verclaert uts. ende gevende deselve redenen van wel wetenschap.

Of mede naer datt er vele gelden ontfangen waren den voorn. Tybout aende voorn. Cooning ende de reqt. geen reeckeninge gedaen heeft van sijnen ontfang ende uytgeeff van alle tgunnt by hem Tybout verschaft ende uytgegeven was.

Verclaert conform.

Vorders off de voorn. Willem Tybout voorts niet continueerde jnden ontfang ende off sijn. namentl. de voorn. Coninck ende Tybout alle de clederen die Pieter Vogelesang toequamen hem niet Afcoften ende hem daervooren betalinge gedaen ende gecontenteert hebben ende van hem alles hebben overgenomen.

Verclaert dese alle tenemael conform.

Voorts off hem deposant niet volcomentl. bekend is, dat de voorn. Cooning ende Tybout haerl. jnde directie van de voors.